

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 463-1891)

Originalt emne

Foreninger

Foreninger/Landboforeninger

Gader

Gader/Færdslen

Markeder og Torvedage

Markeder og Torvedage/Markeder

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 10. december 1891](#)
- 2) [Byrådsmødet den 28. januar 1892](#)
- 3) [Byrådsmødet den 12. maj 1892](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 10. december 1891 - side 5

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 463-1891)

Et fra en Del Næringsdrivende her i Byen under 27de f. M. modtaget Andragende vedrørende Forholdet imellem By og Land besluttede man at tilstille Politimesteren til Erklæring med Hensyn til, at der i samme bl. a. var anholdt om, at Mønstring og Traven med Heste paa Hestemarkeder her i Byen maa gives fri i alle Byens Gader.

Uddrag fra byrådsmødet den 28. januar 1892 - side 3

[Til første side](#)

(J. Nr. 463-1891)

Over det i Mødet den 10de Decbr. f. A. fra en Del næringsdrivende indkomne Andragende vedkommende flere forskellige Spørgsmaal om Forholdet imellem Byen og dens omgivende Opland m.m. var der fra Byfogeden under 8de d. M. modtaget saalydende Erklæring:

"I behagelig Skrivelse af 15de f.M. har det ærede Byraad begjært min Erklæring over det hermed tilbagefølgende Andragende fra næringsdrivende heri byen med Hensyn til , at der deri er anholdt om, at Mønstring og Trav med Heste paa Hestemarkeder maa gives fri i alle Byens Gader.

I Anledning heraf skal jeg tillade mig at ytre, at vistnok enhver ved nærmere Overvejelse maa erkjende, at dette Krav ikke egner sig til at imødekommes, ligesaa lidt som den Betragtning kan gives Medhold, hvorpaa Kravet støttes, nemlig at der ikke maa lægges Hestemarkederne nogensomhelst Hindring i Vejen. Jeg kan være enig i, at der bør ydes disse Markeder de størst mulige Lempelser, men fuldstændig at tilsidesætte Hensynet til den offentlige Ordens Krav og den almindelige Færdsels Sikkerhed lader sig ikke gjøre. Jeg skal tillade mig at oplyse, at de Gader, hvor Politiet hidtil paa Hestemarkedsdagene har forbudt Mønstring og Travning af Heste, ere følgende: Volden og Studsgade indtil Paradisgade, Borgporten, Immervad og Pistolstræde, ligesom ogsaa Travning fra Gaarde udover Fortov forbydes. Disse Forbud ere efter min Mening nødvendige, naar ikke den almindelige Færdsel i utilbørlig Grad skal hæmmes eller udsættes for Fare. Volden og ovennævnte Stykke af Studsgade ere saa snævre og Fortovene saa smalle mange Steder kun en Flise bred, ja et enkelt Sted findes slet intet Fortov paa den ene side at det maa anses for ligefrem livsfarligt at passere, naar der samtidig traves Heste, hvortil kommer, at disse Gader befærdes af mange Børn fra Byskolen, fra Albrechts og Fengers og flere Skoler. Ligeledes finder jeg, at Borgporten som Forbindelse imellem Byens Torve, hvor der altid er stor Færdsel, og at Immervad, hvor Torvevedtægten hjemler forskellige Smaahandlere Stadeplads, bør fritages for Travning af Heste. Naar travning ogsaa har været forbudt i Pistolstræde, er det sket af Hensyn til de mange smaa Børn, som til og fra Børneasylet færdes i dette smalle Stræde, der kun har Fortov paa den ene Side.

Da Færdslen i Badstuegade, siden Kjørselsforbudet i Volden traadte i Kraft, er steget

betydelig, særlig med Arbejdsvogne, vilde jeg ogsaa anse det for urigtigt at tillade Mønstring og Trav i denne Gade. Det samme gjælder Skolegade, hvor der hist og her saa godt som intet Fortov findes, og Skolegyde med dens stærke Færdsel fra Havnen, ikke at tale om mange andre Gyder og Stræder, saasom Maren Smeds Gyde, Hospitalsstræde, Nygade m.fl.; men i alle disse Gader og Stræder har man, saavidt mig bekendt, ikke hidtil forsøgt at trave Heste, saa der har heller ikke været Anledning til at forbyde det.

Som det ærede Byraad bekendt blive Hestene nu for Tiden hovedsagelig udstillede paa Torvene - Store Torv og Lille Torv, og om fornødent gjøres, Skt. Klemens Torvs østlige Side og Bispetorvet - og naar der ikke er Plads til travning paa Udstillingsstedet, føres de hen i tilstødende Gader. I Randers blive Hestene derimod fremstillede omkring i Gaderne og mønstres og traves paa Stedet. Den herværende Ordning forekommer mig at være ganske hensigtssvarende, men dersom det ærede Byraad maatte foretrække en lignende Ordning som i Randers, vilde der fra min Side ikke være noget væsentlig at erindre mod, at Hestene blive udstillede i Vestergade, og paa denne Strækning (fra Vesterport til Mejlgaadesport) vilde der formentlig være mere end tilstrækkelig Plads for de Heste, der fremstilles paa Markederne heri Byen."

Efter at sagen var drøftet, vedtoges det at nedsætte et af Banne, Fenger og Wærum bestaaende Udvalg med den Opgave at forhandle med Handelsstandens Repræsentanter dels om de i Andraget først nævnte tvende særlige Punkter, nemlig om en Mønstring og Trav med Heste paa Markedsdagene gives fri i alle Byens Gader, og om at faa den nuværende for Aarhus gjældende Markedsordning forandret, og dels om andre forefaldende Spørgsmaal vedkommende Forholdet imellem By og Land, dog undtages det ogsaa i Andragendet berørte Spørgsmaal om den fremtidige Afholdelse af St. Olufstorvedage.

(se Mødet den 12te Maj.)

Uddrag fra byrådsmødet den 12. maj 1892 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 463-1891)

fra fra det i Mødet den 28de Januar nedsatte Udvalg indkom der i Mødet den 4de April saalydende Indstilling af 29de Marts:

"I Følge Byraadets Bestemmelse af 29de Januar har Undertegnede Udvalg konfereret med Repræsentanter for Aarhus Landboforening angaaende Regler for Mønstring og Travning af de Heste paa Markederne her i Byen, og efter at Hr. Politimester Thorups Meddelelse til Byraadet af 8de Jan. d. A. angaaende denne Sag var fremlagt, erklærede Landboforeningens Repræsentant sig tilfredse dermed, idet de tilføjede, at naar det blev bekjendt, at Reglementet var saaledes som deri fremstilet, og Forholdene overhovedet vedblevne at være, som de havde været de sidste Markedsdage, vilde der intet være at klage over. Den eneste Forandring, som de kunde ønske, var, at det ogsaa maatte blive tiladt at trave Heste i Imervad, hvilket man mente paa Grund af Gadens Bredde kunde ske uden Ulempe, og man ansaa det for at være af Betydning for Præsentationen af de Heste, som komme til Markedet ad denne Vej. Man vil derfor sætte Pris paa en saadan Indrømmelse.

Hvis Torvene skulde vise sig for smaa til at tage de Heste, som tilføres Markedet, ville Landmændene gjerne benytte Politimesterens Tilladelse til ogsaa at bruge Vestergade og Mejlgade til Præsentationen, men Torvene mene de først og fremmest bør benyttes som i alle Maader bedst egnede dertil.

Hvad Ordningen af Markederne angaar, saa indrømmede Landboforeningens Repræsentanter, at det sikkert vilde være vanskeligt at faae nogen Forandring indført, men samtidig betonedes de stærkt, at Forsøg dog burde gøres, da de betragtede Sagen for at være af stor Vigtighed, og naar der foruden fra Byraadet indkom Andragende fra Landboforeningen og muligvis tillige fra Amtsrådet, mente man, at der dog var Mulighed for, at der vilde blive tagen Hensyn dertil. Som Følge deraf vilde man bede Byraadet andrage Ministeriet om, saavidt muligt, at faa alle Hestemarkederne paa Jyllands Østkyst omlagte saaledes, at de komme til at gaa fra Syd til Nord i Stedet for som nu fra Nord til Syd, hvilket man mente bl. a. ogsaa vilde være bekvemmere for Transporten af de paa Markederne købte Heste, men hvis en saa= saadan Forandring ikke kan opnaa, da i det mindste at de to første Aarhus Hestemarkeder i Aaret, hvilke man under alle Omstændigheder gjerne vil have udvidede til 2 Dage hver, fremtidig afholdes de to Søgnedage umiddelbart før Randers Marked.

Allerede en saadan Forandring vilde man betragte som en stor Vinding til at begynde med."

Med hensyn til det i foranstaaende Skrivelse berørte Punkt om Travning af Heste i Immervad besluttede man i ovennævnte Møde paa ny at forelægge Politimesteren Sagen, hvilket skete ved Skrivelse af 27de f. M., hvorpaa Politimesteren i Skrivelse af 30te f. M. svarede, at naar det hidtil har været forbudt at trave Heste i Immervad, har det væsentlig været Hensyn til de personer, hvem der fra gammel Tid har været forbeholdt Stadeplads i denne Gade for Handel med Kager, Frugt og deslige. Dertil kommer, at Travning i Immervad vil i ikke ringe Grad forulempe Færdselen fra Borgporten til Vestergade, saafremt Tilførselen af Heste skulde blive saa stor, at mange Heste maa fremstilles paa Lille Torv. Da dette imidlertid ikke hidtil har været Tilfældet, og nu der paa de vedkommende Dage vil kunne anvises fornævnte Smaahandlere Stade andet Steds, lover Politimesteren, at der - for at imødekome det derom udtalte Ønske - herefter indtil videre ikke fra Politiets Side skal blive lagt Hindring i Vejen for at trave Heste paa Markedsdagene ogsaa i Immervad.

Denne Skrivelse toges til Efterretning.-

Med Hensyn til det næste i ovennævnte Indstilling berørte Punkt om Omlægning af Markederne - vedtog dernæst Byraadet i Mødet den 4de f. M. at gaa tilbage til Udvalget med Underretning om, at man var villig til med Anbefaling at støtte et Andragende fra Landboforeningen om en Omlægning af de lokale Hestemarkeder i den Indstilling antydede Retning.

Efter at Sagen paa Foranledning af Udvalget var bleven drøftet i Mødet den 21de f. M., indkom den igjen i nærværende Møde, idet Udvalget ved en Skrivelse af 9de M. havde fremsendt det af Aarhus Landboforening udfærdigede Andragende til Indenrigsministeriet angaaende Omlægning af Hestemarkerne med henstilling til Byraadet om enten i Overensstemmelse med foranstaaende at tiltræde samme med sin Anbefaling eller at indgive et særligt Andragende til Indenrigsministeriet, hvilket sidste Udvalget dog særligt anbefalede.

Efter at Sagen paa ny var drøftet vedtog Byraadet at indgaa til Indenrigsministeriet med et særligt andragende, hvorfor der under 14de Maj til nævnte Ministerium afgik følgende Skrivelse, hvortil Udvalget havde fremsat Forslag:

"Det har i en lang Aarrække været at stort Tab for alle de næringsdrivende Borgere i Aarhus, at Byens Hestemarkeder ere fastsatte til en højt uheldig Tid, og man har stadig haabet paa en Forsandring til det bedre, især da Ordningen synes ligesaa uheldig for

Landmændene, og der formentlig allerede tidligere fra deres Side er gjort Forslag paa at faa en Forbedring indført.

Hestemarkederne i Aarhus affholdes nu i Reglen en Mandag, efter at der Fredag og Lørdag i den forudgaaende Uge er affholdt et stort Marked i Randers, som endog ofte Udstrækkes til ogsaa at omsatte Onsdagen og Torsdagen forud, altsaa i alt 4 Dage, og efter at de fremmede Hestehandlere have forsynet sig paa disse store Randersmarkeder, ville de ikke opholde sig Søndagen over for at komme til Marked i Aarhus, men rejse sædvanlig hjem Lørdag Aften.

Følgen deraf er i Aarenes Løb bleven, at Markederne i Aarhus have været i stadig Tilbagegang, og det er allerede kommet saa vidt, at endog Beboerne af Landsbyer i umiddelbar Nærhed af Aarhus og Syd for Aarhus i stort Antal sende deres Heste til Randers til Salg og selv rejse derhen til Marked, og det vil let ses, at dette foruden at paaføre Landmændene Udgifter, som de ved en anden Markedsordning vilde forsvaanes for, medfører stort Tab for Aarhus Bys Borgere. Den Omsætning, der følger med stort Hestemarked og mange Landmænds Ophold i Byen, er af saa stor Betydning baade for Haandværkere, handlende, Gjæstgivere og andre, at de ikke kunne undvære den, uden at det bliver et føleligt Savn for dem.

Byraadet tillader sig derfor at anholde det høje Indenrigsministerium om, at der maa blive gjort en Forandring i disse Forhold, helst ved,

at Markedsordenen paa Østkysten af Jylland forandres saaledes, at Markederne fremtidig komme til at begynde Syd paa og gaa mod Nord.

men hvis dette forslag ikke billiges, at da i det mindste i de to Markeder før Fasten, som for 1892 ere fastsatte til 7de Januar og 22de Februar, fremtidig maa affholdes umiddelbart forud for de to tilsvarende Randers Markeder og da de tillige maa ansættes til 2 Dage hver.

Det er Byraadets Overbevisning, at den førstnævnte Ordning vil være den bedste for alle Parter, men hvis en saadan forandring ikke kan gennemføres, har man det Haab, at det høje Ministerium i ethvert Tilfælde vil bevilge den sidstnævnte, thi derved ville Landmændene omkring Aarhus dog i det mindste kunne tage til disse to større Markeder og undgaa at ty andet steds hen.

Hverken den ene eller annen Forandring vil medføre Indgreb paa andre Byers Territorium, men kun hjælpe til at bevare for Aarhus By det Opland, som nærmest hører denne til, og

skaffe Landmændene Afsætning for deres Heste paa det Marked, som er den nærmest.

Udviklingen i Aarhus har medført, at Skattebyrden er stor og truer med at stige endnu mere, medens Skatteevnen i de sidste Aar ikke har fulgt Skridt hermed af flere forskellige Grunde. Eksempelvis kan nævnes, at den store Jærnbaneadmistration efterhaanden er draget bort fra Byen, hvilket foruden mange ledige Lejligheder har bevirket formindsket Omsætning i mange Retninger, og nu vil jo i den nærmeste Tid endnu flere af Jærnbaneembedsmændene blive forflyttede til Kjøbenhavn, hvad der yderligere vil forsøge Tabet.

Det er derfor nødvendigt at der gøres, hvad der er muligt for at værne om Borgernes Erhvervskilder og holde paa Byens Opland, og Byraadet haaber, at det høje Ministerium vil støtte det deri ved at bevilge dette Andragende."